

Sygn. XIX Gz 233/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach umorzył postępowanie upadłościowe B. B. prowadzone w trybie odrębnego postępowania upadłościowego osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej.

Sąd Rejonowy stwierdził, że w tym postępowaniu upadłościowym nie doszło do sporządzenia listy wierzytelności ze względu na brak zgłoszeń wierzycieli, a nadto wobec faktu, że dłużnik nie posiadał wierzytelności podlegających umieszczeniu na liście z urzędu. Tym samym nie jest możliwym ustalenie planu spłaty wierzycieli, która to czynność warunkuje zakończenie postępowania upadłościowego (art. 491¹⁴ ust. 3 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>)).

Z tego względu postępowanie podlegało umorzeniu na podstawie art. 355 k.p.c. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19640430296>)

W zażaleniu dłużnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Zażalenie podlegało uwzględnieniu z następujących przyczyn.

Zdaniem Sądu Okręgowego słuszność zaskarżonego postanowienia należało ocenić poprzez pryzmat czynności procesowych, jakie winny być dokonane w postępowaniu upadłościowym osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. Chodzi tutaj o kwestię związaną z listą wierzytelności i planem spłaty wierzycieli.

Zgodnie z zasadami ogólnymi, do których odwołuje się art. 491² ust. 1 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>) także i w tym postępowaniu obligatoryjnym elementem jest ustalenie listy wierzytelności i w tym zakresie zastosowanie mają normy ogólne określone w art. 236-263 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>) Stosownie zatem do art. 236 ust. 1 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>) wierzyciel osobisty upadłego, który chce uczestniczyć w postępowaniu upadłościowym, powinien w terminie oznaczonym w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości zgłosić wierzytelność sędziemu-komisarzowi. Jednocześnie stanowczego zaakcentowania wymaga że zgłoszenie wierzytelności jest uprawnieniem, a nie obowiązkiem wierzyciela, a jednocześnie jest przesłanką uczestniczenia przez niego w postępowaniu upadłościowym i zaspokojenia zgodnie z właściwymi przepisami tę kwestię regulującymi. Tylko w przypadku wierzytelności określonych w art. 236 ust. 2 i 3, art. 237 oraz art. 238 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>) ich umieszczenie w liście wierzytelności następuje z urzędu.

Na tle sporządzenia listy wierzytelności powstaje natomiast doniosły problem, przejawiający się w pytaniu - jaki wywołuje skutek dla postępowania upadłościowego osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej niezgłoszenie żadnych wierzytelności przez wierzycieli, a także taki stan, gdy brak jest wierzytelności, które podlegają umieszczeniu na liście wierzytelności z urzędu. Innymi słowy, chodzi o sytuację, gdy nie występują przesłanki do umieszczenia na liście wierzytelności przez syndyka choćby jednej wierzytelności. Z takiego bowiem stanu faktycznego Sąd pierwszej instancji wyciągnął wniosek, że postępowanie należy umorzyć w oparciu o art. 355 k.p.c. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19640430296>)

W ocenie Sądu Okręgowego z samego faktu braku jakichkolwiek zgłoszeń wierzytelności lub podstaw do umieszczenia wierzytelności na liście z urzędu nie można przyjąć, że występuje ujemna przeszkoda procesowa do kontynuowania postępowania upadłościowego. W myśl art. 244 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>) w każdym postępowaniu upadłościowym syndyk ma obowiązek sporządzenia listy wierzytelności jako dokumentu procesowego i przedłożenia go sędziemu-komisarzowi. Przeszkodą do wypełnienia tego obowiązku nałożonego na syndyka nie jest jednakże brak wierzytelności podlegających umieszczeniu na liście wierzytelności. Przepisy prawa upadłościowego (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19340930834>) bowiem nie zawierają normy prawnej, która zezwalałaby syndykowi na odstąpienie od obligatoryjnego obowiązku sporządzenia listy wierzytelności.

W razie braku zgłoszeń wierzytelności lub podstaw do ujęcia na liście wierzytelności z urzędu, syndyk winien sporządzić listę wierzytelności, która w swej treści nie będzie obejmowała żadnych wierzytelności. Innymi słowy, lista wierzytelności winna obejmować stwierdzenie syndyka, że suma uznanych wierzytelności wynosi „zero złotych” – ze względu na brak zgłoszeń wierzytelności, jak również brak podstaw do umieszczenia wierzytelności z urzędu. Składając sędziemu-komisarzowi taką listę wierzytelności syndyka realizuje imperatyw ustawowy nałożony na niego normą prawną określoną w art. 244 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>) W tym kontekście zauważyć trzeba, że taka treść listy wierzytelności nie przesądza o istnieniu albo nieistnieniu wierzytelności, a jedynie decyduje o uprawnieniu wierzyciela do uczestnictwa w postępowaniu upadłościowym i zaspokojeniu wierzyciela w tym postępowaniu.

Tzw. „zerowa lista wierzytelności” nie stanowi także negatywnej przesłanki do ustalenia planu spłaty wierzycieli, jak to stwierdził Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia. Przede wszystkim trzeba nadmienić, że co do zasady ustalenie planu spłaty jest obligatoryjne (art. 491¹⁴ ust. 1 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>)), poza przypadkiem określonym w art. 491¹⁶ ust. 1 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>) Po myśli art. 491¹⁵ p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>) tym planem objęte są przede wszystkim wierzytelności uznane na liście wierzytelności w zakresie, w którym nie zostały zaspokojone z funduszy masy upadłości. Nie można jednak tracić z pola widzenia faktu, że plan spłaty obejmuje również zobowiązania powstałe po ogłoszeniu upadłości i niewykonane w toku postępowania (art. 491¹⁵ ust. 2 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>)) oraz tymczasowo pokryte przez Skarb Państwa koszty postępowania (art. 491¹⁵ ust. 3 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>)). Może być zatem tak, że plan spłaty będzie obejmował jedynie te dwie ostatnie grupy wierzytelności, a w razie ich braku – nie będzie obejmował żadnych wierzytelności. Odnośnie do wierzytelności powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości skutek braku ich umieszczenia na liście wierzytelności oznacza, że taki wierzyciel nie będzie uczestniczył w planie podziału funduszy masy upadłości, jak również w planie spłaty. Reasumując, ze względu na fakt, że ustalenie planu spłaty jest obligatoryjne, nawet w razie braku wierzytelności podlegających spłacie, sąd nie może odstąpić od dokonania tej czynności procesowej i umorzyć postępowanie upadłościowe na podstawie art. 355 k.p.c. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19640430296>)

Konsekwencje braku zgłoszeń wierzytelności i ich uznania na liście wierzytelności są takie, że plan spłaty powinien stwierdzać że upadły nie jest zobowiązany do spłacenia zobowiązań powstałych przed datą ogłoszenia upadłości. W takim razie po uprawomocnieniu postanowienia o planie spłaty wierzytelności, sąd na podstawie art. 491²¹ ust. 1 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>) winien wydać postanowienie o stwierdzeniu wykonania planu spłaty i umorzeniu zobowiązań upadłego powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości. Gramatyczna wykładania tego przepisu skłania do jednoznacznego wniosku, że jego hipoteza odnosi się do wszystkich wierzytelności powstałych przed dniem ogłoszenia wierzytelności, a nie tylko umieszczonych na liście wierzytelności, czy też objętych planem spłaty. W rezultacie należy uznać, że nie zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu upadłościowym skutkujące nieumieszczeniem ich na liście wierzytelności nie stanowi przeszkody do podejmowania przez organy postępowania upadłościowego – syndyka, sędziego-komisarza i sądu do dokonywania obligatoryjnych czynności wynikających z prawa upadłościowego (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19340930834>) - w szczególności planu spłaty wierzycieli i dalszych czynności z tym związanych.

W świetle tych wywodów zaprezentowana przez Sąd Rejonowy wykładnia wskazanych omówionych przepisów powyżej przepisów nie jest poprawna. Ponadto stanowisko Sądu pierwszej instancji pozostaje w sprzeczności z *ratio legis* upadłości konsumenckiej, który ustawodawca w sposób wyraźny sformułował w art. 2 ust. 2 pu.n. Wedle jego brzmienia postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej należy prowadzić tak, aby umożliwić umorzenie zobowiązań upadłego niewykonanych w postępowaniu upadłościowym, a jeżeli jest to możliwe - zaspokoić wierzycieli w jak największym stopniu.

Sąd Rejonowy umarzając postępowanie upadłościowe *de facto* zastosował wobec dłużnika swoistą sankcję za niezgłoszenie przez wierzycieli w tym postępowaniu przysługujących im wierzytelności, co jak to już powiedziano wcześniej, jest ich prawem, a nie obowiązkiem. Dłużnik na zgłoszenie wierzytelności nie ma przecież żadnego wpływu. Zaniechanie zgłoszenia przez wierzyciela wierzytelności w postępowaniu upadłościowym ma skutek odnoszący się tylko do niego samego – a nie do dłużnika. Jak już to powiedziano wcześniej, wierzyciel pozbawiony jest w takiej sytuacji prawa

do zaspokojenia z funduszy masy upadłości, a nadto nie jest objęty planem spłaty zobowiązań. W każdym przypadku natomiast do wierzyciela, który nie przestąpił do postępowania upadłościowego zastosowanie będzie miał przepis art. 491²¹ ust. 1 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>) Jak to już powiedziano na wstępie wierzyciel w tym zakresie ma swobodę wyboru określonego zachowania, nie mniej jednak rezygnacja ze zgłoszenia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym nie może negatywnie oddziaływać na prawo dłużnika do przeprowadzenia tego postępowania i osiągnięcia celu wyznaczonego normą prawną zawartą w art. 2 ust.2 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>)

Mając na względzie te okoliczności na podstawie art. 386 § 1 (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19640430296>) w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19640430296>) i art. 35 p.u.n. (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030600535>) orzeczono jak na wstępie.

G. J. D. M. K.